

VÄNSKOLOR

SAKs vänskolearbete stöds med bidrag från Europeiska Kommissionen.

FN:s millenniemål – 10 år kvar | en lägesrapport

Från mål till verklighet

Millenniemålen är åtta mål som syftar till att höja lägstಾನivån på utvecklingen i världen och rikta uppmärksamhet till de områden som är avgörande för att ett land ska utvecklas. Millenniemålen är nu centrum för utvecklingsarbetet runt om i världen, och

Text & bild: Frida Engman

Frida är Sverigekoordinatör för SAKs vänskoleprojekt.

för första gången finns en gemensam agenda för den globala utvecklingen.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att FN:s uppsatta Millenniemål går från mål till verklighet på utsatt tid. I arbetet med våra vänskolor runt om i Afghanistan, Sverige, England, Estland och Slovakien spelar Millenniemålen en central roll. Människor behöver känna till vilka målen är för att kunna jobba för att de uppnås! Att sprida kunskap om Afghanistan utifrån Millenniemålen blir därför ett viktigt steg.

Afghanistan skrev under Millenniedeklarationen 2004

och började därmed arbetet för att nå målen. För att möta de utmaningar som Afghanistan står inför när det gäller utveckling la den afghanska regeringen till ett *nionde mål* – *öka säkerheten i landet*. 2020 ska Millenniemålen vara uppnådda i Afghanistan.

Vad som står klart när man tittar på Millenniemålen är att de alla hänger samman och att ett lands utveckling inte kan härledas till ett enskilt mål. Alla mål har kopplingar till varandra och utan det ena målet går inte de andra att uppnå.

På många sätt är det en dyster läsning att göra nedslag i Afghanistans situation utifrån Millenniemålen, eftersom landet ligger långt efter andra länder när det gäller i stort sett samtliga mål. Men kampen för att uppnå Millenniemålen är inte en tävling mot andra länder utan en ansträngning för att förbättra läget under de nio områden som Millenniemålen täcker, och som Afghanistan bedömer behöver utvecklas. I och med detta hoppas jag också att läsningen kan ge ljusglimtar och hopp. Inom framför allt utbildning och hälsa har det skett stora framsteg redan – med tio år kvar till 2020.

1

Minska fattigdom och hunger.

Afghanistan har som mål att sänka andelen människor som lever på mindre än 1 US-dollar om dagen med tre procent årligen fram till år 2020. Andelen människor som lider av hunger ska minskas med fem procent årligen till år 2020.

När det gäller målet att minska fattigdom och hunger har det tyvärr skett en tillbakagång i Afghanistan den senaste tiden. 42 procent av befolkningen bedöms idag leva under fattigdomsstrecket – en siffra som 2005 var 33 procent.

Nästan 40 procent av barn under tre år i Afghanistan är underviktiga och mer än 50 procent av barnen i den åldersgruppen är måttligt eller kraftigt underutvecklade. Brist på tillgång till mat är en faktor som gör att siffrorna ser ut så här, men också ensidig kost. Den typiska afghanska måltiden utgörs till 75 procent av vete och detta leder till en utbredd näringsbrist. Afghanistan räknas

som ett av världens fattigaste länder.

2

Alla barn ska gå i grundskola.

Afghanistans mål är att se till att alla flickor och pojkar ska fullfölja en grundskoleutbildning år 2020. Afghanistan har världens högsta andel barn i grundskolåldern (7-12) – ungefär 20 procent av befolkningen*. Hälften av dessa barn går dock inte i skolan. Andelen barn som fullföljer en grundskoleutbildning har dock ökat signifikant – från 25 till 38 procent sedan 2005. 2,3 miljoner barn gick i skolan år 2002. Siffran var 6,2 miljoner år 2008. Av dessa 6,2 miljoner var 36 procent flickor.

Läs- och skrivkunnigheten i Afghanistan ökar ju längre ned i åldrarna man tittar i statistiken. Som med de flesta siffror är de regionala skillnaderna stora.

Ett problem kring detta mål är att många barn hoppar av skolan innan de fullföljt sin grundskoleutbildning. Detta har

flera förklaringar; man tycker att läsa och skriva räcker, flickor gifter sig tidigt, man måste jobba istället eller man anser inte att man lär sig mer i de högre klasserna.

3

Ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Målet att öka jämställdheten specificeras bland annat genom att utrota könsskillnader i tillgången till utbildning till 2020, samt öka kvinnors politiska deltagande till 30 procent senast 2020. Afghanistan har den lägsta läs- och skrivkunnigheten bland flickor och kvinnor i världen, endast 23,5 procent av kvinnor över 15 år kan läsa och skriva. Antalet flickor som går i skolan ökar framför allt i tätorter, men energi och resurser måste läggas på att nå fler flickor på landsbygden.

En positiv utveckling är trenden med fler politiskt aktiva kvinnor på nationell nivå. Genom att öronmärka var fjärde plats i parlamentet för kvinnor har Afghanistan

I FN:s andra Millenniemål – Alla barn ska gå i grundskola ser situationen idag bättre ut än tidigare. År 2005 fullföljde 25 procent grundskoleutbildning. Tre år senare var den siffran 38 procent. Men alltjämt har man långt kvar till målet om att alla barn ska gå i skola.

tagit viktiga steg mot formell representation av kvinnor i beslutsfattande organ. 2006 hade Afghanistan 27,3 procent kvinnor i parlamentet. I till exempel Iran var den kvinnliga representationen 4,1 procent samma år.

4

Minska barnadödligheten.

Målet är att minska barnadödligheten för barn under fem år med hälften till år 2015 och minska den ytterligare till en tredjedel till 2020. Siffran för barnadödlighet har visat en blygsam positiv utveckling. 2002 dog 257 av 1 000 barn innan sin femårsdag. 2004 var siffran 191 av 1 000 barn. Antalet dödsfall bland nyfödda 2002 var 165 av 1 000 nyfödda. 2004 var den siff-

ran 121 av 1000. Båda dessa siffror visar att Afghanistan fortfarande är ett av de länder i världen med högst barnadödlighet.

En åtgärd för att minska barnadödligheten är vaccination. En majoritet av ettåringarna är idag vaccinerade mot mässlingen, polio och tuberkulos. Om Afghanistan fortsätter att mässlingsvaccinera bedömer man att alla nyfödda kan vara vaccinerade mot mässling så snart som år 2012.

5

Minska mödradödligheten.

Målet är att minska mödradödligheten med 50 procent till år 2015 och därefter ytterligare till 25 procent till 2020. Den största positiva utvecklingen för att nå

Millenniemålen har skett inom mödrahälsan. Under de senaste åren har mödradödligheten halverats – från 1 600 till 800 dödsfall per 100 000 födselar. Detta skiftar dock beroende på var i landet man mäter. I Kabul är dödsiffran ”bara” 400 av 100 000 födselar, medan Badakhshan har avsevärt högre siffra på 6 500 dödsfall per 100 000 födselar.

6

Stoppa spridningen av sjukdomar.

Målet är att stoppa och minska spridningen av hiv, malaria och andra sjukdomar till år 2020. Afghanistan har i dagsläget inte problem med hiv, men rapporter slår fast att landet ligger i riskzonen för att kunna drabbas på sikt. ▶

► Förekomsten av Malaria är dock stor i landet men har minskat under senare år. 2002 var den officiella siffran nästan 627 000 fall, en siffra som nästan hade halverats 2006. Detta innebär att man ligger fem år före att uppnå det uppsatta målet till 2020. Utbredningen av och tillgången till hälso- och sjukvård anses vara svaret till att man kunnat upptäcka och behandla malaria i så stor utsträckning. Detta anses också vara förklaringen till att utbredningen av tuberkulos har minskat oerhört de senaste sex åren.

7

Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling.

Målet är bland annat att integrera hållbar utveckling i landets policydokument och program samt att för-

bättra situationen för personer som bor i slumområden avsevärt till 2020. Till detta mål hör också att öka tillgången till rent dricksvatten. Målet är att 61,5 procent av befolkningen ska ha tillgång till rent vatten innan 2020.

En överväldigande majoritet av Afghanistans befolkning lever idag på landsbygden och livnär sig på jordbruk. Från myndighetshåll beräknar man dock att befolkningen i städer kommer att öka från 7,25 miljoner 2005 till över tolv miljoner 2015. Sedan 1990 har antalet människor i Afghanistan som lever i områden som är att betrakta som slum fördubblats.

Skogsbeståndet i Afghanistan har halverats de senaste 20 åren, och tyvärr går utvecklingen åt fel håll. 1,3 procent av den totala landytan består idag av skog. 1994 var den siffran 2,7 procent. Bristen på andra värmekällor än ved är ett av skälen.

Tillgången till säkert dricksvatten va-

rierar kraftigt i landet. I genomsnitt har 41,4 procent av hushållen idag tillgång till säkert dricksvatten.

8

Öka samarbetet kring bistånd, handel och skuldsanering.

Detta mål innebär bland annat att utveckla ett öppet, regelstyrkt och förutsägbart handels- och finanssystem samt

att tillsammans med läkemedelsföretag se till att Afghanistan får tillgång till nödvändig medicin till ett rimligt pris. Tillgången till modern teknik hör också till detta mål.

2006 hade 21 procent av invånarna mobiltelefon vilket visar att det är möjligt att nå målet som ligger på 50 procent till år 2015. Tillgången till internet lämnar dock

övrigt att önska. Bara 1,7 procent av invånarna har tillgång till internet, med ett mål på 20 procent till år 2015.

Öka säkerheten.

Afghanistans nionde Millenniemål innefattas bland annat av att förbättra och profesjonalisera den nationella armén och polisväsendet till år 2010 samt att röja landminor till år 2013. Målet innebär också att man ska minska den del av BNP som utgörs av förtjänster från opium till mindre än fem procent till 2015 och mindre än en procent till 2020. Rapporter kring detta mål bekräftar att säkerhetssituationen i Afghanistan fortsätter att vara instabil. Konflikt och våld är givetvis allvarliga utmaningar för att kunna uppnå långsiktig utveckling och stabilitet i landet.

När det gäller den del av målet som rör opium ser möjligheten att nå det uppsatta målet i tid mörkt ut. Istället för att minska har odlingsmarken för opium ökat från 131 000 hektar 2004 till 193 000 hektar 2007. Det är först i år man kan se att opiumodlingen gått ned något. Arbetet med att röja minor har varit lyckosamt, men trots detta ser möjligheten att nå målet dystert ut. Det beror på att man hittat nya områden med minor som ännu inte röjts. Andelen människor som faller offer för minor har dock minskat stadigt de senaste åren – från 100 varje månad 2005 till 58 varje månad 2008. •

Milleniemalet | Afghanistan

Enligt den rapport som gjordes 2008 för att se hur Afghanistan ligger till i förhållande till de mål som är uppsatta, kan man se följande: Mål 4 att minska barnadödligheten har visat särskild framgång och ser ut att kunna uppnås på utsatt tid. Detsamma gäller mål 6 att stoppa spridningen av sjukdomar. Även mål 9 har visat framsteg i form av utbildning av militär.

Ytterligare mål som bedöms vara möjliga att uppnå är bland andra mål 2 som handlar om utbildning. Ett orosmoln till detta mål är dock att andelen barn som hoppar av skolan är fortsatt hög. Även mål 5 att minska mödradödligheten har gjort framsteg, så även mål 7 om att säkerställa en hållbar miljö samt mål 8 kring ökat internationellt samarbete.

Även om dessa mål har visat positiva tendenser, finns också områden inom målen där utvecklingen inte visat önskat resultat. De två mål som hittills har längst väg kvar för att uppnås är mål 1 att minska fattigdom och hunger. Där har utvecklingen hittills gått åt fel håll. Även mål 3 att förbättra jämställdheten i landet står inför stora utmaningar för att uppnås till år 2020.

Källor

Afghanistan National Development Strategy

www.undp.org.af

www.milleniemalet.nu

www.regeringen.se/sb/d/2355/a/30775

* Sverige är 6,2 % av befolkningen mellan 7-12 år. Enligt SCB var befolkningen i Sverige 9 292 359 den 30 juni 2009. Andelen barn mellan 7 och 12 år var 576 383 den 31 december 2008.